

“Ej må hustrun köp sluta om fast gods, eller sälja något af lösören i boet, utan det sker med mannens samtycke och fullmägt; eller af de lösören, som till salu lemnade äro.”

4:o). Angående makarnes ansvarighet för boets gäld.

I detta afseende synes det, att intet hinder finnes, att i enlighet med 8 kapitlet 1 § Giftermåls-balken upprätta äktenskapsförord så, att ena makans egendom icke må i något fall kunna tagas för den andras gäld som efter förordets upprättande tillkommer.

5:o). Bevarandet af tredje mans rätt, som förmenas erfordra kungörande i allmänna tidningarne.

Härpå svaras blott, att det icke finnes något rimligt skäl, hvarföre lagstiftaren skall göra sig till vaktare åt tredje man, för att betrygga dess fordringsanspråk hos en gift person mer än hos en ogift. Motsatsen torde åtminstone behöfva bevisas, innan deraf hemtas något hinder för den önskade förändringen. Skulle tredje person frukta att inlåta sig i förbindelser med mannen ensam, så lærer det blifva hans ensak att afhålla sig derifrån, såvida han ej erhåller jemväl hustruns godkännande eller uppdrag åt mannen att handla å hennes vägnar.

Jag tror mig nu hafva genomgått alla de hufvudsakliga invändningar, som blifvit framställda mot den önskade förändringen, och visat, att de vid närmare påseende icke äro af beskaffenhet att behöfva lägga hinder i vägen för densamma; och får på grund häraf vördsamt föreslå,

att 9 kapitlet 1 § Giftermåls-balken må, med borttagande af de ord, som handla om mannens målsmanskap för hustrun, erhålla följande lydelse:

“Sedan man och hustru sammanvigda äro, följer hustrun mannens stånd och vilkor.”

L. J. Hierta.

N:o 289.

Af Herr A. R. Falkman: Angående åtskilliga ändringar i Kongl. Förordningen om kommunalstyrelse i stad den 21 Mars 1862.

Redan vid en föregående riksdag har jag påpekat åtskilliga omständigheter, hvori, efter mitt omdöme, den för stad gällande kommunallagen torde böra ändras, derest rättvisa och det med den åsyftade goda skall kunna vinnas, samt att förqväfvande af allt intresse för kommunens angelägenheter hos alla andra än dem,

Bih. till Riksd. Prot. 1868. 1 Saml. 2 Afd. 2 Band. 14 Häft.

som speciellt tillhöra stadsfullmäktige, icke skall blifva den slutliga följden. Obenägenheten mot all slags förändring i kommunalförfattningarne var emellertid då så stor, att man icke ens ville till pröfning upptaga de af flere representanter framställda förslagen, derföre, såsom det nog underligt hette, "att ändring uti de ifrågasvarande förordningarne skulle rubba grundvalen för den nya Riksdags-ordningen"; men, då det förekommer mig som om allmänna meningen, åtminstone numera, ingalunda är sådan, att felaktiga bestämmelser i de gällande kommunallagarne böra bibehållas derföre, att samma lagar i viss mån hafva sammanhang med Riksdagsordningen, så tillåter jag mig att än en gång underställa Riksdagens pröfning de föreskrifter uti Kongl. Maj:ts nådiga Förordning af den 21 Mars 1862 om kommunalstyrelse i stad, deri jag anser ändring böra tillvägabringas, såvida samma nådiga Förordning skall icke allenast verka allt det goda och nyttiga, som dermed varit afsedt, utan äfven undanrödja de anledningar till missbelåtenhet, som förefinnas och högljudt gifvit sig tillkänna.

Grunden för rösträttens utöfande å allmän rådstuga finner jag, i likhet med många andra, i högsta grad orimlig. Erfarenheten har ock visat, att snart sagt, ingen vill i dervid förekommande valförhandlingar deltaga, öfverlemnande åt några få inom samhället högt beskattade att efter godtfinnande handla, hvaraf följer, att det förrättade valet blir ingenting mindre än ett uttryck af det *allmänna* förtroendet, som det dock borde vara. Det torde fördensskull blifva högst nödvändigt, att ändring tillvägabringas i röstberäkningssättet. Huru detta rättast bör vara, derom äro meningarne visserligen mycket delade, i det att åtskilliga vilja, att det nuvarande, åtminstone i det närmaste, skall bibehållas, andra åter att lika rösträtt bör införas, och en del att en så kallad graderad röstskala skall antagas.

Att bibehålla de nuvarande föreskrifterna utan annan ändring, än att de större bolagens rösträtt borttages, tror jag icke tillfredsställer den allmänna meningens rättmätiga kraf; och dessutom — hvar är gränsen emellan de bolag, som skulle bibehålla eller förlora rösträtten? Sedan författningen först uppdragit ett streck och stadgat, att de ofvanför strecket varande samhällsmedlemmarne skulle få rösträtt, men sådan icke tillkomma dem, som befinna sig under strecket, anser jag det icke vara farligt att medgifva lika rösträtt åt alla röstberättigade; men då många, i allo utmärkte medborgare, frukta vådliga följder af införande af lika rösträtt i och för behandlingen af de kommunala angelägenheterna, bör aktningen för andras mening, så synes åtminstone mig, bjuda de olika åsigternas förfäktare att medelst ömsesidiga eftergifter söka sammanjemka meningarne, hvilket endast kan ske genom antagande af någon graderad röstskala. Sådana kunna visserligen, såsom ock redan blifvit anmärkt, uppgöras i oändlighet, utan att något positivt företräde dem emellan kan bestämmas. Min åsigt är emellertid, att, vid en dylik skalas uppställning, den personliga rätten äfven bör tagas med i beräkningen; och då penningens värde, i det fall hvarom nu är fråga, icke bör skattas högre än människovärdet, anser jag för min del, att åt den större förmögenheten icke bör inrymmas högre magt än åt personligheten. Denna sednare är icke delbar. Derföre bör ock hvarje valberättigad samhällsmedlem *för sin person tilläggas en hel röst. Den högre förmögenheten* och det deraf härflytande större skattebidraget ville jag likaledes tillägga *en röst*, samt den mindre förmögenheten med ringare skattebidrag i proportion derefter. Sådan är den röstgrund, som jag i främsta rummet önskar

mätte blifva af Riksdagen antagen; men då densamma måhända af flertalet bland Riksdagens ledamöter skulle anses väl mycket liberal, så, heldre än att äfventyra bibehållandet af det orimliga röstberäkningssätt, som nu är gällande, är jag med om att antaga en ännu vidare modererad röstkala. På grund af dessa mina uttalande åsigter tillåter jag mig föreslå, att, med upphäfvande af 2:dra punkten i 12 §, föreskriften i 1:sta punkten af samma § må sålunda ändras, att hvarje röstberättigad samhällsmedlem för sin person tilldelas *en* röst, samt derutöfver, enligt Art. 2 i Bevillningsstadgan, för honom, uti sednaste upprättade vederbörligen fastställda bevilningstaxeringslängd, påförd bevilning till Staten,

af	till och med	15	R:dr	antingen	$\frac{1}{10}$	röst	eller	1	röst,
af	15	"	"	"	$\frac{2}{10}$	"	"	2	"
af	30	"	"	"	$\frac{3}{10}$	"	"	3	"
af	60	"	"	"	$\frac{4}{10}$	"	"	4	"
af	100	"	"	"	$\frac{5}{10}$	"	"	5	"
af	150	"	"	"	$\frac{6}{10}$	"	"	6	"
af	200	"	"	"	$\frac{7}{10}$	"	"	7	"
af	300	"	"	"	$\frac{8}{10}$	"	"	8	"
af	400	"	"	"	$\frac{9}{10}$	"	"	9	"

samt öfver 500 R:dr antingen 1 hel röst eller 10 hela röster, hvadan efter sammanläggning med den personala rösten, i förra alternativet 2 röster skulle blifva det högsta — och $\frac{1}{10}$ röst lägsta röstetalet någon kunde tillkomma, hvaremot i sednare alternativet 11 röster skulle blifva det högsta — samt 2 röster det lägsta röstetal någon valberättigad kunde tillkomma.

Af hvad anledning stadskommunens medlemmar betagits rättigheten att genom val å allmän rådstuga utse landstingsmän, hvilken rättighet är öfverflyttad på stadsfullmäktige, blir väl svårt att nöjaktigt förklara. Detta stadgande står i rak strid med den motsvarande föreskriften i Kongl. Förordningen om kommunalstyrelse på landet, hvilken åt kommunalstämman, som motsvarar allmänna rådstugan i stad, förbehållit utöfningen af denna ganska viktiga medborgerliga rättighet. Icke bör lagstiftaren antaga, att stadskommunens medlemmar mindre än medlemmarne af kommun å landet förmå med god urskiljning utöfva en sådan rättighet; och då, efter min uppfattning, det icke ovigtiga landstingsmannauppdraget bör vara uttrycket af ett mera allmänt men icke ensamt af stadsfullmäktiges förtroende, finner jag mig föranlåten föreslå, att §§ 9, 16 och 33 hvar för sig må undergå sådan ändring, som min anmärkning i berörda hänseende åsyftar.

Då inom hvarje stadskommun med öfver 3,000 innevånare det skall finnas en beslutande myndighet — *stadsfullmäktige* — samt en kontrollerande och verkställande myndighet — *magistraten* — synes mig, för vinnande af likställighet och sjelfständighet, det böra vara tydligt och klart, att båda må, om jag så får uttrycka mig, utgå från samma rot, och således den sistnämnda myndigheten icke tillsättas af den förra, hvadan med val för tillsättning af uppkommande ledigheter inom magistraten bör tillgå på lika sätt och efter enahanda röstgrund, som för val af stadsfullmäktige var der stadgad, de fall undantagna, som finnas omförmälda i 31 § Regeringsfor-

men. Den föreskrift angående magistrats tillsättning, som finnes meddelad genom § 46 i kommunalförordningen, är alltför sväfvande och ingalunda så bestämd, som man af ett lagbud har rätt att fordra. Också har dervid, såsom nogsam är kunnigt, inom olika kommuner, tillgått på alldeles olika sätt, hvadan en tydlig föreskrift i berörda hänseende är af behovet högt påkallad. Jag föreslår alltså, att nyssnämnde § jemte § 9 må gifvas sådan lydelse, som öfverensstämmer med de åsikter, jag här ofvan uttalat.

För mig är ofattligt hvarför, på sätt i § 11 är stadgadt, rösträtt får utöfvas för egendom, som eges af omyndig, då sådan icke får ega rum för egendom samt rörelse, som står under borgenärens förvaltning. För ingendera, lika litet som för aktiebolag och oskiftadt bo, bör rösträtt få utöfvas; och som stadgandet i § 11, att för samfärd egendom ej mer än en person må talan å allmän rådstuga föra, leder dertill, att, om t. ex. ett handelsbolag består af två personer, blott en af dem, jemlikt § 27, kan till stadsfullmäktig väljas, eftersom blott en af dem skulle vara röstberättigad, hvilket ju är orimligt, så måste, med uppmärksamheten fästad härå, §§ 10 och 11 omredigeras.

Då vår tids sträfvan i alla rigtningar synes gå ut på utvidgning af de medborgerliga rättigheterna, så har det ock slagit mig med förvåning, att alla de bland städernas medlemmar, som stå utanför den beslutande myndigheten, *stadsfullmäktige*, blifvit, så att säga, försatte i ett omyndighetstillstånd till den grad, att de icke ens äro berättigade att, på sätt det förut varit en hvar oförvitlig samhällsmedlem förunnadt, deltaga i rådplägingarne om kommunens angelägenheter. Icke ens åt magistraten, såsom stadens styrelse, utan endast åt stadens borgmästare, eller, i händelse af hinder för honom, den, hvilken magistraten ibland sina ledamöter utser, är, jemlikt § 38, en dylik rättighet tillerkänd. Uti Kongl. Förordningen om kyrkostämman är deremot den vackrare grundsatsen antagen, det rättigheten att deltaga i kyrkostämman, ej mindre öfverläggningar, än ock beslut, tillkommer en hvar, som vid allmän rådstuga rösträtt eger. Så långt vill jag ingalunda gå i fråga om de egentliga kommunalangelägenheterna, hvilkas slutliga afgörande jag fortfarande önskar må varda förbehållet åt de af kommunens medlemmar utsedde fullmäktige; men deremot anser jag af högsta vikt, ej mindre för sjelfva ärendenas behöriga skärskådande och utredning, än äfven såsom en mången gång nyttig ledning samt ett godt stöd för stadsfullmäktiges blifvande beslut, det rättigheten att deltaga uti den föregående öfverläggningen vid fullmäktiges sammanträden, äfvensom att hos fullmäktige skriftligen väcka förslag rörande stadens gemensamma angelägenheter, må tillkomma en hvar, som vid allmän rådstuga rösträtt eger. — Godkännas dessa mina åsikter torde till följd häraf så väl 36 och 38 §§ som äfven §§ 35, 37, 39 samt 45 undergå nödiga redaktionsförändringar.

Man har exempel derpå, att myndighet, hvars pröfning utaf stadsfullmäktige fattadt beslut i någon kommunen allmänt rörande angelägenhet i besvärsväg blifvit understäldt, af ordalagen i § 76, tagit sig anledning förklara, att, som det öfverklagade beslutet icke kunde anses kränka besväranderas enskilda rätt, icke hvilade på orättvis grund eller vore i olaglig ordning tillkommet, icke heller kunde anses stå i strid med allmän lag eller författning eller öfverskrida deras befogenhet som beslutet fattat — alla dessa omständigheter oaktadt, skulle dock beslutet, grundadt på t. ex. tycke och smak, utan ringaste behof eller nytta för det allmänna, kunna leda till stor skada, förlust eller afsaknad för många enskilda samhällsmedlemmar — så kunde de anförda besvären icke till pröfning upptagas. Om en sådan tyding af författningen kan vara riktig, och lagstiftaren verkligen velat etablera en sådan grundsats, att fullmäktiges beslut, som angår något samhället allmänt rörande ämne, icke må kunna öfverklagas, så har genom kommunalförordningen åt stadsfullmäktige, som derjemte äro nära nog oansvarige för hvad de åtgöra, blifvit inrymd en magt, större än den våra öfriga lagar och författningar tillerkänna Rikets så högre som lägre domstolar och kollegiala verk, hvilka dock för sina beslut äro laga ansvar underkastade. Jag vet nog, att många hysa den åsigt det någon själfstyrelse knappast kan anses existera, om ej stadsfullmäktige beklädas med en sådan diktatorisk magtfullkomlighet, att deras handlingar och beslut icke må underkastas vidare laglig pröfning; men, skulle så verkligen vara, så, heldre än att frie, tänkande och om sitt samhälles anseende nitälskande medborgare skola underkastas och vara beroende af ett dylikt förhatligt enväldsregerande, må själfstyrelsen med all dess beprisade förträfflighet kastas öfver bord. Dock — för min del hvarken vill eller kan jag medgifva riktigheten af ett slikt vilkor för tillvaron af en samhällsnyttig själfstyrelse; och jag föreslår fördenskull, att åt ifrågavarande § 76 af den nådiga förordningen må gifvas följande enkla lydelse:

medlem af stadskommun, som åt allmänna rådstugans eller stadsfullmäktiges beslut ej nöjes, eger rätt att deruti rättelse söka genom besvär, hvilka, jemte det öfverklagade beslutet, böra till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande ingifvas inom 20 dagar efter det klaganden af beslutet erhöi del, etc. etc.

Om behörig remiss af denna motion anhålles vördsammeligen.

Stockholm den 27 Januari 1868.

A. R. Falkman.